

Російської Федерації генерал-лейтенанта Сергія Кобилаша (дальня авіація) та адмірала Віктора Соколова (Чорноморський флот), видані від 5 березня 2024 року Міжнародним Кримінальним Судом. <https://www.icc-cpi.int/news/situation-ukraine-icc-judges-issue-arrest-warrants-against-sergei-ivanovich-kobylash-and?fbclid=IwAR2Ne1sY5ByuL7vd8IEllhGU5Sd9ftC1onXuu2BFVVPJxhZDLzvrB7hQh4A>

18. Мінський протокол. Угода про тимчасове перемир'я у війні на сході України, досягнута на переговорах у Мінську 5 вересня 2014 року. Протокол за результатами консультацій Тресторонньої контактної групи щодо спільних кроків, спрямованих на імplementацію Мирного плану (Мінський протокол) від 2015 року. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/a/123258.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-25>

Гуцул В. О.,

аспірант третього року навчання

за спеціальністю 081 – Право

кафедри публічного та приватного права

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА РЕЄСТРАЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ В НОРМОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із напрямків реалізації Міністерством юстиції України своїх функцій у нормотворчій діяльності є проведення державної реєстрації нормативно-правових актів різної юридичної сили та здійснення контролю за веденням відповідних реєстрів. При цьому, зважаючи на правову природу державної реєстрації як надання офіційності (офіційного визнання) певного факту або акта, що підлягає реєстрації, належне здійснення Міністерством юстиції України повноважень у цій сфері має важливе значення для забезпечення якості правотворчого процесу.

На аргументування цього твердження слід зазначити, що власне здійсненню державної реєстрації нормативно-правового акта передусе система підготовчих дій та проведення правової експертизи. Тобто внесення відомостей про нормативно-правовий акт до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів є завершальною

стадією нормотворчого процесу, по завершенню якої відповідний нормативно-правовий акт набуває офіційного характеру.

З цього приводу необхідно погодитися з О. Предместніковим, який наголошує, що державна реєстрація Міністерством юстиції України правових актів виступає дієвим механізмом попереднього державного контролю нормотворчості центральних органів виконавчої влади, забезпечення законності та охорони прав громадян у їхніх нормативно-правових актах; досягнення цих цілей, передусім, забезпечується обов'язковістю проходження нормативно-правовим актом державної реєстрації для набуття ним чинності [1, с. 59].

Правовою основою реалізації Міністерством юстиції України повноважень у сфері державної реєстрації нормативно-правових актів є постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731 «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» [2], від 23 квітня 2001 р. № 376 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним» [3], наказ Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 р. № 34/5 «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» [4] та ін.

Таким чином, досліджуваний напрямок діяльності Міністерства юстиції України урегульований наразі підзаконними нормативно-правовими актами.

Однак, 24 серпня 2023 р. було прийнято довгоочікуваний Закон України «Про правотворчу діяльність», введення в дію якого у Прикінцевих положеннях передбачається здійснити через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Згідно зі ст. 56 цього Закону Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів пропонується визначити як державну інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, реєстрацію, облік та зберігання нормативно-правових актів. Суб'єктом, уповноваженим здійснювати ведення реєстру, є Міністерство, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації нормативно-правових актів, тобто наразі це міністерство юстиції України.

Цією статтею також визначений перелік актів, що включаються до Реєстру, а саме: 1) закони, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Національного банку України – після їх опублікування в порядку, встановленому законом; 2) підзаконні нормативно-правові акти, визначені частиною другою статті 53 цього Закону, – після їх державної реєстрації в порядку, встановленому статтею 54 цього Закону [5]. Перелік відомостей, що включаються до Єдиного

державного реєстру нормативно-правових актів також міститься у ч. 8 ст. 56 цього Закону.

Ухвалення вказаного Закону необхідно оцінювати позитивно, адже він регулює усі основні етапи нормотворчого процесу, включаючи державну реєстрацію, що надає цілісності та узгодженості правового регулювання цього процесу.

Разом з тим, реєстраційні повноваження Міністерства юстиції України деталізовані у підзаконних нормативно-правових актах. Зокрема, пунктом 9 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади визначено перелік документів, які подаються на реєстрацію разом з нормативно-правовим актом, а саме: а) пояснювальна записка; б) порівняльна таблиця; в) документи про зовнішнє погодження та/або погодження за вмовчанням нормативно-правового акта із суб'єктами нормотворення та/або з іншими заінтересованими органами відповідно до законодавства в порядку та за формою, встановленими законодавством з питань документування управлінської діяльності та ін.

У свою чергу, п. 13 вказаного Положення визначає підстави, за наявності яких у державній реєстрації може бути відмовлено [2].

Крім того, Порядком подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до органів юстиції та проведення їх державної реєстрації передбачено види експертиз, які передують проведенню державної реєстрації нормативно-правового акта, зокрема до таких відносяться: правова, антикорупційна та гендерно-правова експертизи, що включає перевірку відповідного нормативно-правового акта на відповідність Конституції та чинному законодавству України, а також правилам нормопроєктувальної техніки (п. 10) [4].

Деякі науковці вважають, що розширення функцій Мін'юсту призводить до того, що державна реєстрація нормативно-правових актів фактично зараховується до стадії нормотворчої діяльності: розроблення проекту нормативно-правового акта, оскільки Мін'юст має право активно впливати на зміст рішення прийнятого органом виконавчої влади [6, с. 29].

Водночас, правотворчі повноваження Міністерства юстиції, зокрема щодо проведення експертизи та здійснення державної реєстрації цілком закономірно узгоджуються з правовим статусом цього органу та покладеними на нього завдання та функції.

Між тим, деякі науковці звертають увагу на необхідність удосконалення реєстраційних повноважень Міністерства юстиції, зокрема шляхом посилення експертизи під час реєстрації нормативних актів, а також запровадження на постійній основі наукової експертизи спеціалізованими науковими установами найбільш важливих відомчих законопроектів з поширенням вимог законодавства України, що регулює питання наукової та науково-технічної експертизи [7, с. 58].

Таким чином, правова природа реєстраційних повноважень Міністерства юстиції України у нормотворчій діяльності полягає у наданні офіційного підтвердження відповідності новоприйнятого нормативно-правового акта Конституції та законам України, вимогам юридичної техніки, а також узгодженості його положень з міжнародними зобов'язаннями України. Крім того, державна реєстрація нормативно-правових актів дозволяє вести їх державний облік, що спрощує роботу щодо реалізації правової політики у сфері виявлення законодавчих прогалин та відповідно, щодо їх усунення.

Список використаних джерел:

1. Предместніков О. Повноваження Міністерства юстиції України у сфері державної правової політики: нормотворчість і правова експертиза. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4. С. 56–61.
2. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/731-92-p>
3. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним: постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2001 року № 376. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2001-%D0%BF#Text>
4. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2005 № 34/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05#Text>
5. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
6. Кунев Ю. Д., Левдик А. А. Державна реєстрація нормативно-правових актів: дуалізм моделі реалізації. *Правова позиція*. 2016. № 2(17). С. 23–31.
7. Погорелова З. О. Організаційно-правові напрямки удосконалення нормотворчої діяльності центральних органів виконавчої влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 76. Ч. 1. С. 54–59.